

Ἄναμφιβόλως αὐτὸς ὁ πανοῦργος ἦλθε πρὸς ἐμὲ, καὶ εἶπεν ὅτι εἶναι ὁ Ἄγγελος τοῦ Θανάτου. Δόξα τῷ Θεῷ! Δόξα τῷ Θεῷ!"

Ὁ ἄνθρωπος οὗτος διεσώθη ἀπὸ τὴν πανώλη, καὶ εὐχαρίστως διηγεῖτο τὰ ἀνωτέρω. Δὲν ὑπάρχει δὲ τίποτε πολὺ παράδοξον οὔτε εἰς τὸ ὄνειρον, οὔτε εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτοῦ, οὔτε εἰς τὰ τοῦ κλέπτου, ὁ ὁποῖος ἀναμφιβόλως ἦτον εἰς ἀπὸ τοὺς ἀκούσαντας τὴν πρὸς τοὺς γείτονας ὁμιλίαν, καὶ ἠθέλησε νὰ ὤφελθῃ ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ δυστυχοῦς· ὁ λοιμὸς τοῦ 1835 ἠρήμωσε πολλοὺς οἴκους, καὶ ἦτον εἰς τοὺς νέους μάλιστα θανατηφόρος· ὅλα δὲ τὰ μέλη τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος οἰκογενείας ἦσαν νέοι, ἐκτὸς τοῦ οἰκοδεσπότου.

ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΕΠΙΣΤΗΜΑΣ.

ΤΑ παλάτια καὶ θεάτρα τὰ ὑπὸ τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων ἀνεγερθέντα ἐγιναν τόσον παμμεγέθη καὶ μεγαλοπρεπῆ, ὥστε ἐφ' ἡμερῶν μας μᾶλλον παρὰ ποτε πρότερον ὑπάρχουσι πειρασμοὶ νὰ κατοικῶμεν εἰς αὐτὰ εὐχαρίστως, ἀντὶ νὰ ἐξερχώμεθα πρὸς οἰκοδομὴν καὶ πληθυσμὸν τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ. Πρὸ πολλοῦ τὸ σύμπαν ἀδιακόπως ἐκτείνεται ἐνώπιον τῶν προόδων τῆς ἐπιστήμης, καὶ οἱ ἄνθρωποι κλίνουν εἰς τὸ νὰ φαντάζονται ὅτι ὑπερέβη τὸν Θεόν, ἐπειδὴ ὑπερέβη τὰς περὶ Αὐτοῦ ιδέας των. Ὅποτε ἀνεκάλυπτον νέαν εἰνὰ ἐπαρχίαν τῆς αυτοκρατορίας του, τόπον μὴ ἔχοντες δι' αὐτὴν σεσημειωμένον εἰς τὸ κατ' αὐτοὺς σύστημα τῶν πραγμάτων, ἐνόμιζον ὅτι πρέπει ν' ἀνήκῃ εἰς ἄγνωστον Θεόν· ἐπομένως δὲ προέβλεψαν, ἄλλοι μ' ἀσυλλόγιστον ἀδιαφορίαν, ἄλλοι μὲ φόβον ὀλιγόπιστον, ὅτι ὁ ἄγνωστος οὗτος Θεὸς πρέπει νὰ ἐκθρονίσῃ τὸν μέχρι τοῦδε προσκυνούμενον ὑπ' αὐτῶν Θεόν. Μετὰ θαυμασμοῦ περιπλανώμενοι εἰς τὸ ἄπειρον τῆς περιφερείας, ἐλησμονήσαμεν πολλὰκις ὅτι πρέπει νὰ ἔχῃ κέντρον· καὶ ἡ Κτίσις ἔκρυπτεν ἔτι τὸν Κτίστην, τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος ἐνόμιζεν ὅτι ἐβλεπεν εἰς αὐτὴν εἰκόνα ἑαυτοῦ, τὸ ἔργον τῶν ἰδίων αὐτοῦ χειρῶν, τὴν ἀντανάκλασιν τοῦ ἰδίου αὐτοῦ νοῦς, καὶ δὲν ἐνθυμεῖτο ποῖον νοῦν εἰκονίζει ὁ ἰδικός του, δὲν καταλάμβανε πῶς αὐτὸ τοῦτο τὸ θέαμα, τὸ ὁποῖον τόσον ἐθάμβωνε καὶ εὐφραίνεν αὐτὸν, ἐμαρτύρει ὅτι δὲν εἶναι εἰμὴ θέαμα. Μ' ὄλον τοῦτο, βεβαιότατον εἶναι ὅτι ἢ πρὸς τὸν λοιπὸν κόσμον ὑπεροχὴ τῆς νεωτέρας Εὐρώπης κατὰ τὰς ἐπιστήμας, ὡς καὶ κατ' ἄλλα πολλὰ, προέρχεται ὅπως διόλου ἐκ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ. Τῶντι αἱ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι, ὡς δικαίως παρετηρήθη, σχεδὸν περιορίζονται εἰς τὰ Χριστιανικὰ ἔθνη. Τούτου ὑπάρχουσι ἀποχρῶντες λόγοι. Ὁ Χριστιανισμὸς ἔδωκεν εἰς τὸν ἄνθρωπον βεβαιότητα περὶ τῆς ἐνότητος καὶ τοῦ εἰδήμονος σκοποῦ, ὅστις ἐπικρατεῖ εἰς πάσας τῆς φύσεως τὰς ἐργασίας, βεβαιότητα ἧτις συνοδεύει αὐτὸν ὡς ἄροτος φίλη καὶ ὁδηγὸς εἰς ὅλας τὰς θεωρίας του.

Ἀπαλλάσσει αὐτὸν ἀπὸ τὴν δουλείαν τῆς φύσεως, ἀπὸ τὸν ζυγὸν καὶ τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς φαντασίας, καὶ τοιουτοτρόπως ὑφώνει αὐτὸν ὑπὲρ ἄνω τοῦ ὕλισμου, εἰς ὃν ταχέως ἤθελε κρημνισθῆν, ἂν ἔχανε τὴν ὑποστηρίζουσαν αὐτοῦ δύναμιν. Ἐνισχύει αὐτὸν προσέτι νὰ αἰσθάνεται εἶδος ἀδελφικῆς συμπαθείας καὶ κοινωνίας μετὰ τῆς φύσεως, σεβασμὸν διὰ τὸ ἔργον τοῦ πανσόφου καὶ παναγάθου Αὐτουργοῦ τῆς ἰδίας του ὑπάρξεως, σεβασμὸν ἐπίσης ἀπομεμακρυσμένον τῆς ἡδυπαθοῦς εἰδωλολατρείας καὶ τοῦ δεισιδαίμονος φόβου. Γνωρίζομεν ὅτι ὅλα τὰ χαρίσματα τοῦ φυσικοῦ κόσμου εἶναι χαρίσματα τοῦ Θεοῦ, ὅτι τὸ κάλλος τοῦ φυσικοῦ κόσμου εἶναι ἡ ὁρατὴ ἔκφρασις τῆς Αὐτοῦ σοφίας καὶ ἀγαθότητος, ὅτι οἱ νόμοι τοῦ φυσικοῦ κόσμου εἶναι νόμοι Αὐτοῦ, καὶ, ὡς ἐξ αὐτοῦ προερχόμενοι, παγκόσμιοι καὶ ἀμετάβλητοι, ἕωσθ' αὐτὸς βουληθῆ νὰ τοὺς μεταβάλλῃ. Ἔχομεν δὲ καὶ αἰσθημα ὅτι ὁ φυσικὸς κόσμος μετέχει ὁπωσοῦν τῆς ἡμετέρας πτώσεως, καὶ ὅτι περιμένει τὸν καιρὸν, καθ' ὃν μετὰ τοῦ κυρίου αὐτοῦ θέλει ἀπαλαχθῆν ἀπὸ τὴν δουλείαν τῆς διαφθορᾶς. Εἰς τὴν ἐπιρροήν, τὴν μυστικὴν ἴσως ἐπιρροήν, τῶν διαλογισμῶν τούτων καὶ αἰσθημάτων, χρεωστοῦμεν τὸν βαθυτέρον ἐκεῖνον καὶ πνευματικώτερον ἔρωτα τῆς φύσεως, ὅστις διακρίνει τὴν Χριστιανικὴν ποίησιν καὶ τέχνην. Ὡς πρὸς τὰς ἐπιστήμας ὡσαύτως ἡ ἀλήθεια μᾶς ἠλευθέρωσεν· αἱ δὲ ὠφέλειαι τῆς ἐλευθερίας ταύτης ἐξετάθησαν μέχρι τινὸς καὶ πρὸς ἐκεῖνους, οἵτινες ἀποβάλλουσι τὴν ἀλήθειαν δι' ἧς ἀπεκτήθη. Διότι, καθὼς ὅλα τὰ λοιπὰ δῶρα, παρομοίως καὶ τοῦτο δὲν μετεχειρίσθησαν πάντοτε ὀρθῶς καὶ δὲν ἀνεγνώρισαν καταλλήλως οἱ ἄνθρωποι. Ἀλλὰ μολοντί ἡ Χριστιανικὴ σοφία ἐγέννησε κατὰ μέγα μέρος τὴν Χριστιανικὴν ἐπιστήμην, δὲν ἔπεται κατ' οὐδένα τρόπον ὅτι ὅλοι οἱ ἐπιστήμονες πρέπει νὰ ἦσαν Χριστιανοί. Ἐνταῦθα πάλιν ἐφάνη ἡ ἀδυναμία τῆς πίστεως τοῦ ἀνθρώπου, ἢ πρὸς τὴν εἰδωλολατρίαν ἐπιρροεῖα του. Πάντοτε ἀφιερώνει τὴν καρδίαν καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ εἰς ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ νοῦς αὐτοῦ καταγίνεται. Προσπίπτει καὶ προσκυνεῖ τοὺς νόμους, τοὺς ὁποίους αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐξεύρηκε. Μ' ὄλον τοῦτο, καθὼς διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ Χριστιανισμοῦ ἠδυνήθησαν ἀκόμη καὶ οἱ αὐτὸν ἀποβάλλοντες νὰ φθάσωσιν εἰς ὅσονδήποτε ἐπιστημονικὸν ὕψος ἀνέβησαν, τοιουτοτρόπως διὰ τῆς ἀοράτου, ἀνεπαισθήτου ἐπιρροῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ διατηροῦνται ἀπὸ τὸν ὕλισμὸν. Τῶντι πολυεὶδῆ συμπτώματα ἐφάνησαν κατὰ τὸ διάστημα τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, εἰς τὰ νοημονέστερα τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἔθνων, προμηνύοντα πόσον εὐκόλως καὶ ἀναποφεύκτως, ἂν ἐγκατελείπομεν τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, ἠθέλομεν ἀπολέσειν πᾶν ὅ,τι ἔχει ἀγαθὸν καὶ σωτήριον καὶ πολῦτιμον ἢ παρούσα κοινωνία, καὶ πέσειν εἰς τὴν ὀλέθριον πάνθειον ἀθείαν.

« ΜΕ τὴν ὑπομονήν, » λέγει Ἀραβικὴ τις παροιμία, « τὸ φύλλον τῆς συκαμίνεος γίνεται μετὰξιον. »